

Pricktester

Läkarens handbok Duodecim (14.5.2014)
Anvisningen uppgjord av Anna Hannuksela-Svahn, specialist i hud- och könssjukdomar

Med hjälp av pricktest undersöks (atopisk) allergi vars första symtom i allmänhet uppstår på några minuter, ibland inom några tiotals minuter. Orsaker till pricktest är misstänkt allergisk snuva, ögoninflammation, astma, misstanke om födoämnesallergi, nässelutslag och ibland även utslag. De ämnen som orsakar allergi, dvs. allergener, är ofta äggviteämnen, dvs. proteiner.

Testämnen

Största delen av de allergener som används i pricktester består av lösningar som tillverkas av läkemedelsbolag. Lösningarna har en standardiserad allergenhalt. Sådana är till exempel pollen-, djur- och dammkvalsterallergener. Vid misstanke om födoämnesallergi utförs tester även med födoämnen som sådana. Sådana är till exempel frukter, rotsaker, grönsaker, kryddor och mjöl.

Utförande av testerna

Pricktesterna utförs vanligtvis på insidan av armen, ibland även på ryggen. Testet kan inte utföras om den som ska undersökas som bäst använder antihistaminer som intas via munnen. En liten kortisonmängd som intagits via munnen stör inte testerna.

En droppe allergenlösning droppas på huden och sedan görs ett stick med en särskild pricktestlansett. Därefter kan allergendroppen torkas bort. Sticket känns mindre än ett myggbett och också barn klarar i allmänhet bra av testet.

Frukt, rotsaker och grönsaker testas med prick-prickmetoden. Med testlansetten görs först ett stick i det födoämne som ska testas, varefter man sticker direkt i huden.

Mjöl och andra torra allergener blandas först ihop med vatten och en droppe av allergenblandningen droppas på huden. Sedan görs ett stick i droppen på vanligt sätt med lansetten.

Avläsning och tolkning av testet

Testresultaten avläses efter 15–20 minuter och resultaten jämförs med en reaktion som orsakas av histamin (histamindihydroklorid 10 mg/ml). Histaminreaktionen består av en ljus hudsvullnad med en diameter på vanligtvis 5–10 mm. Huden runt svullnaden blir röd, men detta beaktas inte i avläsningen av testet eller tolkningen av resultatet. En reaktion som orsakats av allergenet och som utgör minst hälften av histaminreaktionen tolkas som ett tecken på överkänslighet. Diametern på svullnaden antecknas på testpappret i millimetrar; 1–2 mm:s reaktioner antecknas inte eftersom de inte innebär allergi. Se bild 1.

En reaktion som motsvarar storleken på en histaminsvullnad innebär ofta tydlig allergi. Av mindre reaktioner som dock är minst 3 mm i diameter innebär endast varannat fall allergi där patienten får symtom av allergenen i fråga. De mest svårtolkade fallen är reaktioner som orsakas av födoämnen.

Kan man vara allergisk trots att testresultatet är negativt?

Pricktestet beskriver främst hudens reaktion. Ett positivt pricktest tyder på att man är överkänslig mot allergenen i fråga. Testet tolkas som allergi om symtomhistoriken och sjukdomsbilden passar in på allergi. Storleken av testsvullnaden har inget samband med hur svåra symtom patienten får. Testet tolkas av den vårdande läkaren. I fråga om födoämnesallergier är hudtestet ofta negativt. Å andra sidan innebär ett positivt hudtest nödvändigtvis inte att födoämnet i fråga orsakar symtom även då patienten äter det. Slemhinnan i munnen reagerar på färska födoämnen, såsom äppel, banan och morot starkare än tarmen. Däremot orsakar mjölk-, spannmåls- och sojaallergi oftast endast tarmsymtom. Hos spädbarn orsakar de ofta även hudsymtom.

Resultatet från pricktestet säkerställs vid behov genom provokationstester. Sådana är näs- och lung- samt födoämnesprovokation, ibland även hudprovokation. Födoämnesprovokation behandlas under en annan punkt, se «Födoämnesallergi»⁴.